

28.09.2026

RAQAMLI TA’LIMDA BO’LAJAK BOSHLANG’ICH SINIF O’QITUVCHILARIDA TA’LIM JARAYONINI BAHOLASH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Samatova Muborak Kaxxarovna

Guliston davlat universiteti

ASMAN universiteti Pedagogika, psixologiya va tillar kafedrası o’qituvchisi

muboraksamatova153@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23185801>

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli ta’limda bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarida ta’lim jarayonini baholash kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida tahlil qilingan, baholash kompetensiyalari, baholash kompetensiyasini to’g’ri rivojlantirish uchun ahamiyatli jihatlari sanab o’tilgan.

Kalit so’zlar: kompetensiya, baholash, dars, ta’lim, tarbiya, metodika, raqamli ta’lim.

Аннотация: В данной статье развитие компетенций оценивания образовательного процесса у будущих учителей начальной школы в условиях цифрового образования анализируется как педагогическая проблема, перечисляются важные аспекты для правильного развития оценочных компетенций и оценочных компетенций.

Ключевые слова: компетентность, оценка, урок, образование, воспитание, методика, цифровое образование.

Annotation: In this article, the development of competences for evaluating the educational process in future elementary school teachers in digital education is analyzed as a pedagogical problem, the important aspects for the correct development of evaluation competences and evaluation competences are listed.

Key words: competence, assessment, lesson, education, upbringing, methodology, digital education.

Raqamli ta’limda bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarida ta’lim jarayonini baholash kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo sifatida qaralmoqda. Bu muammoning yuzaga kelishining bir nechta sabablari bor:

- An’anaviy baholash tizimining samarasizligi: Raqamli ta’lim sharoitida an’anaviy baholash usullari (testlar, nazorat ishlari) o’quvchilarning bilim va ko’nikmalarini to’liq aks ettirmaydi. O’quvchilarning ijodiy fikrlash, muammo yechish, hamkorlikda ishlash kabi kompetensiyalarini baholash uchun yangi yondashuvlar zarur.

- Raqamli vositalardan foydalanishdagi cheklanganlik: Bo’lajak o’qituvchilar raqamli ta’lim resurslari va vositalaridan foydalanib, o’quvchilarning o’zlashtirish darajasini baholash bo’yicha yetarli ko’nikmalarga ega emas. Ular interaktiv testlar, onlayn so’rovnomalar, multimedia prezentatsiyalar, o’quv portfellari kabi vositalardan samarali foydalanishni o’rganishlari kerak.

- O’qituvchilarning tayyorgarlik darajasi: Oliy ta’lim muassasalarida bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarini raqamli ta’lim jarayonini baholashga tayyorlash bo’yicha yetarli e’tibor qaratilmayapti. O’quv dasturlari zamonaviy talablarga mos ravishda yangilanishi va o’qituvchilarga amaliy mashg’ulotlar orqali raqamli baholash vositalari va usullaridan foydalanishni o’rgatish kerak.

28.09.2026

- Baholash mezonlarining aniq emasligi: Raqamli ta’limda o’quvchilarning kompetensiyalarini baholash uchun aniq, o’lchovli va shaffof mezonlar ishlab chiqish zarur. Bu mezonlar o’quvchilar, ota-onalar va o’qituvchilar uchun tushunarli bo’lishi kerak.

Baholash kompetensiyasi deganda o’quvchilarning bilim, ko’nikma va malakalarini, shuningdek, shaxsiy sifatlarini tizimli va xolis baholash uchun zarur bo’lgan bilim, ko’nikma va malakalar majmuasi tushuniladi. Bu kompetensiya nafaqat o’quvchilarning o’zlashtirish darajasini aniqlash, balki ularning keyingi o’qish va rivojlanishiga yo’naltirilgan teskari aloqa berishni ham o’z ichiga oladi.

Baholash kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlari:

1. Baholashning maqsadi va vazifalarini tushunish: Baholash nima uchun o’tkazilishi, undan kutilayotgan natijalar va uning ta’lim jarayonidagi o’rni haqida aniq tasavvurga ega bo’lish.

2. Baholash mezonlarini ishlab chiqish va qo’llash: O’quvchilarning bilim, ko’nikma va kompetensiyalarini baholash uchun aniq, o’lchovli, erishiladigan va moslashuvchan mezonlarni belgilash va ularni baholash jarayonida qo’llash.

3. Turli baholash usullaridan foydalanish: O’quvchilarning turli xil bilim, ko’nikma va kompetensiyalarini baholash uchun mos usullarni (masalan, testlar, og’zaki so’rov, amaliy ishlar, loyihalar, portfoliolar) tanlash va qo’llash.

4. Baholash natijalarini tahlil qilish va talqin etish: Baholash natijalarini statistik tahlil qilish, o’quvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash va ularga asoslangan holda keyingi ta’lim jarayonini rejalashtirish.

5. O’quvchilarga teskari aloqa berish: Baholash natijalari asosida o’quvchilarga ularning yuzaga kelgan kamchiliklari va rivojlanish imkoniyatlari haqida xolis va konstruktiv fikr-mulohazalar bildirish.

6. O’z-o’zini baholash va o’zaro baholashni tashkil etish: O’quvchilarni o’z-o’zini baholash va o’zaro baholash ko’nikmalariga o’rgatish, ularning o’z o’qishi uchun mas’uliyatni oshirishiga ko’maklashish.

7. Raqamli baholash vositalaridan foydalanish: Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli vositalardan (masalan, onlayn testlar, interaktiv taqdimotlar, o’quv platformalari) baholash jarayonida samarali foydalanish.

Baholash kompetensiyasi zamonaviy pedagog uchun muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. U o’qituvchiga o’quvchilarning rivojlanishini kuzatib borish, ularning imkoniyatlarini ro’yobga chiqarish va ta’lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Ushbu muammoni hal qilish uchun quyidagi yo’nalishlarda ishlar olib borish maqsadga muvofiq:

- O’qituvchilarni qayta tayyorlash: Mavjud o’qituvchilar va bo’lajak o’qituvchilar uchun raqamli ta’limda baholash kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus treninglar va kurslar tashkil etish.

- Ta’lim resurslarini yaratish: Raqamli ta’limda baholash uchun zarur bo’lgan interaktiv testlar, onlayn so’rovnomalar, multimedia prezentatsiyalar kabi resurslarni yaratish va ularni o’qituvchilarga taqdim etish.

- Ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish: Raqamli ta’limda baholashning samarali usullari va vositalarini aniqlash, baholash mezonlarini takomillashtirish bo’yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish.

Yuqorida keltirilgan choralar raqamli ta'limda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ta'lim jarayonini baholash kompetensiyalarini rivojlantirishga va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Azizxo'jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent. 2016.
2. Abdullayeva Q. va b. Ona tili. T., “O'qituvchi”, 2020.
3. Bo'ri Ziyamammedov, Mamarajab Tojiyev. Pedagogik texnoloya zamonaviy o'zbek milliy modeli. Toshkent. 2019. 4. «Kitobim – o'tobim». Toshkent, «O'qituvchi», 2018-yil.
4. Abduraxmonova N.N. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini metodik tayyorgarligini takomillashtirish muammosining pedagogik zaruriyati // Science and innovation international scientific journal volume 1 Issue 8 UIF-2022: 8.2\ISSN:2181-3337.2114-2121 betlar.<http://scientists.uz/view.php?id=3348><http://scientists.uz/uploads/202208/B-432.pdf> 9.
5. Abdurakhmanova N.N. Structural and substantive features of improving the methodological preparation of future elementary school teachers for the intellectual development of students // The field of scientific research International scientific-online conference Part 4 November 30th Colletions of scientific works Warsaw 2022. / 115-121 betlar. <https://interonconf.org/index.php/pol/article/download/646/607/595>
6. Abdurakhmanova N.N. The practical situation of improving the methodical preparation of future elementary school teachers for the intellectual development of students // France international scientific-online conference: “Scientific approach to the modern education system” Part 10, 5th December. / 174-177 betlar. <https://interonconf.org/index.php/fra/article/view/647>